

ՄԲ.ՍԱՐԳԻՍ ԵՎ ՄԲ. ԳԵՎՈՐԳ
ՋՈՐԱՎԱՐՆԵՐ

ՍՈՒՐԲ ՍԱՐԳԻՍ ԵՎ ՍՈՒՐԲ ԳԵՎՈՐԳ ՉՈՐԱՎԱՐՆԵՐԻ ՎԱՐՔԸ

ՄԵՅՐՈՒԺԱՆ ԲԱԲԱԶԱՆՅԱՆ

ԵՐԵՎԱՆ 2008

Այս գրքույկը նրանց համար է որոնք այս աշխարհի մեղքերի ճահճից ուզում են իրենց հոգու աչքերը սուրբ երկինք հառել: Ինչպես երկնքի անաղարտ լազուրն է արտացոլվում վճիտ ու հանդարտ լճերի միջոցով, այդպես էլ երկրի վրա Աստծո սրբությունն է արտացոլվում Իր սրբերի ու արդարների ապրած կյանքով:

Մեր ազգի սիրելի սրբերի՝ սուրբ Սարգիս ու սուրբ Գեվորգի զորավարների մասին է այս վկայաբանական գրքույկը, որոնց բարեխոսությամբ թող Տերը մեզ էլ արժանացնի Իր երկնային Արքայությանը:

Երուսաղեմի սուրբ Դակոբյանց
վարժանանի կրոնի նախկին ուսուցիչ
Մեհրուժան Բաբաջանյան

Տպագրված է ՍՊԸ
«ՊՈԼԻ ԹԱՅՊ» տպագրանանը.

Տպագրաքանակը 500

ՎԱՐՔ ՍՈՒՐՔ ՍԱՐԳԻՍ ԶՈՐԱՎՈՐԻ

Քրիստոսի քաջ և անհաղթ վկան, որը գերազույժն է հանդիսացավ բոլոր թագավորներից և իշխաններից, որ պարտության մատնեց աշխարհի իշխանին՝ սատանային:

Սուրբ Սարգիսը, որը կոչվում է նաև մար Սարգիս կամ տեր Սարգիս, պատմական Հայաստանին սահմա-

նակից Կապադովկիայի Կեսարիա քաղաքից էր (որտեղ ձեռնադրվել և օծվել է հայոց հայրապետ Գրիգոր Լուսավորիչը), և ապրում էր Մեծ Կոնստանդինոսի և Տրդատ թագավորի ժամանակաշրջանում:

Զորրորդ դարում, երբ քրիստոնեական հավատքը տարածվեց հռոմեական կայսրութայան և համայն տիեզերքի մեջ, հետզհետե պայծառացան եկեղեցիները: Կապադովկիացիների աշխարհի մեջ

իբրև լուսապայծառ աստղ ծագեց երանելի սուրբ Սարգիսը, որն ամենքին հիացնում էր իր բարեպաշտությամբ ու զորավոր հավատքով:

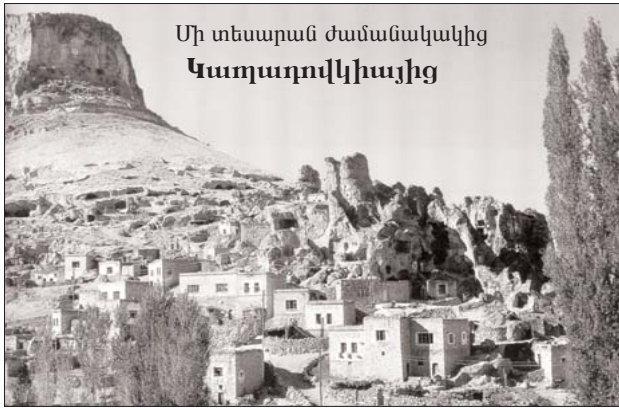
Հին ժամանակագիրներից մեկը այսպես է վկայում նրա մասին.

- Սարգիսը շնորհալի մի այր էր և եռում էր Աստծո Հոգով ու ինչ որ Աստծուց խնդրում էր, Աստված տալիս էր նրան: Նա քրիստոնյա էր և Աստծուն սիրում էր իր ամբողջ սրտով: Նա զորացած էր Սուրբ Հոգիով և սիրելի էր Աստծուն ու ինչ գործ որ ձեռնարկեր, Աստված նրան հաջողություն էր պարգևում:

- Նա քաջ զորական էր, զինվորական համազգեստ հագած, հրամանատարի ձեռքի տակ պաշտոն էր վարում: Իմաստուն էր և հանճարեղ ու ճանաչված բոլոր դատավորներին և իշխանավորների կողմից:

Շնորհալի վկայողն ավելացնում է.

- Արքունիքի հրամանով նա կարգված էր որպես զորական՝ Կապադովկիայում գտնվող թագավորի մյուս զորքերի հետ: Բարբարոսների դեմ մղված ճակատամարտների մեջ գերազանց էր իր զինվորականներից: Եվ նրա կատարած քաջագործությունների արձագանքը հասնում է թագավորի ականջին:

Մի տեսարան ժամանակակից
Կադադովկիայից

Ու այսպես, օրըստօրե նա ավելի էր առաջադիմում իր սխրագործությունների մեջ: Դրանից հետո, Կոնստանդին թագավորը բազմաթիվ նվերների հետ միասին շնորհեց նաև ստրատելատության (այսինքն՝ զորավարի) պատիվը իր նահանգի համար և հրաման տվեց, որ բոլոր իշխանների ու դատավորների մեջ բարձրագույն տեղ գրավի: Այնպես որ մերձակա գավառները՝ գավառապետերով նրան ենթարկվեին, լինի քրիստոնյա, թե՛ հեթանոս: Ոչ մեկը չէր համարձակվում ընդդիմանալ նրա հրամաններին:

Երբ Աստծո այս սքանչելի այրը այսպիսի մեծապատիվ ճոխության և իշխանության հասավ, նա

դրանք չէր օգտագործում նյութական շահի և սնուտի փառքի համար, այլ հոգևոր և աստվածահանգ գործերին էր ծառայեցնում: Շրջում էր իր իշխանության տակ եղող քաղաքներն ու գյուղերը և նահանգների զանազան գավառներում, մաքրում նրանց կռապաշտությունից: Արգելում էր կուռքերի առջև զոհերը, որը դեռ տարածված էին շատ տեղերում, և ամենքի առջև բացում էր աստվածգիտության ուղին, որն անձամբ քարոզում էր Սուրբ Հոգու անխափան իմաստությամբ, որովհետև քաջահմուտ էր Հին և Նոր կտարաններին, որին կրթվել էր մանկուց:

Ու այսպես՝ շատերին խոսքով էր որսում Քրիստոսի ավետարանի ուսուցանի մեջ, ուրիշներին՝ իր անձի բարեպաշտության ու մարդասիրության օրինակով: Որովհետև հաճախ ողորմություն էր տալիս և իր ինչքերը բաշխում աղքատներին ու կարոտյալներին: Ոմանք ընդունում էին ճշմարտությունը և հրաժարվում մոլորությունից սպառնալիքից, որովհետև իր ունեցած իշխանությամբ սպառնում էր արտաքսել երկրից, Իսկ նրանք որոնք նախընտրում էին անգիտության խավարը աստվածապաշտության լույսից, արտաքսում էր հեռու երկիր, որպեսզի Քրիստոսին հավատացողներին գայթակղության պատճառ չլինի:

Հիմնահատակ քանդում էր մեհյանները, կործանում բազիլիկները և նրանց տեղը շինում Աստծո եկեղեցիները և սրբերի վկայարաններ: Բազմացնում էր քահանաների և Քրիստոսի պաշտոնյանների դասը, որով մեծապես հրճվում էին աստվածապաշտները, իսկ մեծապես տխրում հեթանոսները և ինքը՝ բանսարկուն: Երանելի այրը նույնպես ուրախանում էր Քրիստոսի փառավորումով և սատանայի կործանումով:

Ու այսպես շատ տարիներ սրբությամբ և արդարությամբ ապրելով մեծ անուն է շահում և թագավորի կողմից նորանոր պարգևների արժանանում: Եվ Աստված իր հզոր Աջով պաշպանն էր նրան և բոլոր գործերը հաջողությամբ էր ավարտվում:

Սակայն՝ բարու թշնամի բանսարկուն շատ էր նախանձում ու բարկանում, տեսնելով երանելի Սարգսի հաջողությունները: Նա ջանում էր զանազան փորձություններով խափանել նրա հոգևոր արձագրվածությունը, սակայն այդ նրան չէր հաջողվում, որքան ժամանակ հավատքի սյունը՝ Կոնստանդինոս կայսրը ողջ էր:

Սակայն երբ նրան հաջորդեց չարաբարո Հուլիանոսը, որ մականված էր ուրացող և ապստամբ սուրբ հավատքի դեմ, որը դեի չարության անոթ եղավ, եկեղեցու խաղաղությունն ալեկոծեց, միտք անելով

կա՛մ բոլոր Քրիստոսին հավատացողները կռապաշտ դարձնել կա՛մ ամբողջությամբ բնաջնջել:

Այս բանի վրայով շատ ուրախացան մնացած մոլի կռապաշտները, և սկսեցին հալածել հավատացյալներին: Քանդում ու ավերում էին եկեղեցիները և հալածում նրա պաշտոնյաներին: Դարձյալ վերաշինում էին ավերված մեհյանները և ստիպում էին բոլորին՝ որպեսզի Հուլիանոսի հրամանով կուռքերին զոհեր մատուցեին: Այդ պաղճառով էլ բազմաթիվ քրիստոնյա եկեղեցականներ, զինվորականներ և ուսմիկներ նահատակվեցին զանազան տանջանքներով: Շատերն էլ հայրենի գավառներից փախուստի դիմեցին դեպի օտար երկրներ:

Եվ տեսնելով այս ամենը, քաջ Սարգիսը մտատանջվում է, թե ի՞նչ է Աստծո կամքը, որպեսզի ըստ այնմ գործի: Եվ ահա Հիսուսը տեսիլքի մեջ երևալով ասաց.

- Ժամանակը հասել է, ո՛վ Սարգիս, որ հեռանաս քո երկրից, ազգիցդ, ինչպես Աբրահամ նահապետը և զնաս այն երկիրը՝ որ քեզ պիտի ցույց տամ: Այնտեղ է, որ պետք է ստանաս քրիստոնեություն հաղթական պսակը:

Եվ մինչ երանելին խորհում էր տեսիլքի նշանակության մասին, այդ ժամանակ լուր տարածվեց, թե Հուլիանոսը մեծ պատրաստություն է

տեսնում դեպի Արևելք՝ պատերազմելու Պարսից թագավորի հետ: Նա հույսը դրել էր հեթանոս չաստվածների սուտ պատգամների վրա, որ իբր Մեծ Ալեքսանդր Մակեդոնացու նման փառքի պետք է տիրանա և տիրապետելու է աշխարհի բոլոր թագավորությունների վրա:

Այդ ժամանակ հասկացավ բարեհաղթ զորավար Սարգիսը, թե այս է տեսիլքի մեջ իրեն ցույց տրված ժամանակը: Քանի որ իրեն համար անհնար էր գործակցել Հուլիանոսի հետ, կամ մասնակիցը լինել նրա գործած չարիքներին, որ պետք է կրեին եկեղեցիները Հուլիանոսի արշավանքների ընթացքում, նա պատրաստվեց մեկնելու քրիստոնյաներին սահմանակից մեկ ուրիշ թագավորություն, այսինքն Հայաստան:

Ապա թողնելով Կապադովկիայի մեջ ունեցած իր հայրենի ժառանգությունը, իշխանական ճոխությունները, փառքը, բազմաթիվ զորքերի հրամանատարությունը և առօրյա կյանքի բոլոր վայելքները, ըստ այն պատվերի որ տվել էր Տերը մեծատունին, ու վաճառելով իր ստացվածքները՝ բաշխեց կարոտյալներին, և այս ձևով թեթևանալով երկրավոր նյութերի ծանրություններից, սրանց փոխարեն առնելով Քրիստոսի խաչը, գնաց իր Փրկչի ետևից:

Իրեն հետ էր նաև որդին, որը մորից որբ էր, և որ հետո իր վարքով ստացավ Մարտիրոս անունը: Նա պակաս էր իր հոր առաքինություններից, թե՛ մարմնավոր քաջագործություններով, և թե՛ հոգու առաքինությամբ:

Երկուսն էլ միաբերան աղոթելով, ճամարտության ճամբան էին խնդրում ասելով.

- Ամենքի Աստված և ամենայնի Տեր, որից գոյություն առան բոլոր արարածները, որ Քո ողորմությունամբ առաջին արդարների հետ եղար և նրանց փրկեցիր բազմաթիվ փորձություններից, մենք ևս ահա, Քո սուրբ Անվանդ համար հալածվողներս աղաչում ենք Քեզ, մեզ հետ եղիր մեր բոլոր ճամբորդության մեջ, ինչպես որ արեցիր մեզանից առաջ եղող սրբերիդ, մինչև որ հասցնես Քո երկնավոր Հորդ օթևաններից մեկը. և Քեզ փառք՝ Հորը և Սուրբ Հոգու հետ հավիտյանս հավիտենից. ամեն:

Այնուհետև ճանապարհը շարունակելով՝ ուղևորվեցին Հայաստան և ապաստանեցին Տիրան արքայի մոտ, որը որդին էր Խոսրովի՝ Տրդատի որդու: Հայոց արքան մեծ պատվասիրությամբ հյուրընկալեց քաջ Սարգսին և մի որոշ ժամանակ իր մոտ պահեց:

Իսկ ուրացող Հուլիանոսը անհամար զինորնե-

րով շարժվեց դեպի Պարսկաստան: Նախ՝ հասնելով Անտիոք, չարչարեց այնտեղի քրիստոնյաներին: Եվ երբ նրա անգթության և բռնության համբավը տարածվեց շատ տեղեր, սաստիկ վախը պատեց բոլորին, այդ պատճառով էլ շատերը փախչում էին և թաքնվում խորը ձորերի և ժայռերի ծերպերի մեջ:

Այս լուրերը հասան նաև Հայաստան և այնտեղ էլ սկսեցին վախենալ ամբարիշտի գալուստից: Նույնիսկ Տիրան արքան երկյուղեց իր մոտ պահել բարեպաշտ Սարգիսին, մտածելով, որ գուցե Հուլիանոսը տեղեկանա, և իրենից պահանջի գորավարին և հրաժարվելու դեպքում՝ խռովություն կծագի հոռոմների և իր երկրի միջև: Ապա խորհուրդ է տալիս Սարգսին հեռանալ այստեղից և դիմել Պարսից Շապուհ արքային:

Այս ամենը հենց այնպես չէր, որ կատարվում էր, այլ Աստվածային նախախնամությամբ, որովհետև դա նրան առաջնորդեց այն վայրը՝ որը տեսել էր տեսիլքի մեջ և որտեղ որ պիտի պսակվեր Քրիստոսի անվան համար երանելի նահատակության վկայությամբ:

Սարգիսը մեկնեց Հայաստանից և որդու հետ գնաց Պարսկաստան: Լսելով որ Շապուհ արքան Տիզբոնից ելել և Խորասան է անցել, ինքն էլ գնաց այնտեղ թագավորին դիմավորելու:

Շապուհ թագավորը երբ նրան տեսավ, շատ ուրախացավ, քանզի ուրիշներից տեղեկացել էր նրա քաջության մասին: Նրա բերանից ևս լսեց, թե Հուլիանոսի հարստահարություններից խուսափելու համար փախել է Հոռոմների երկրից:

Արքան մեծ պատիվներով ընդունեց նրան և գլխավորներից մեկը նշանակեց իր զորքի մեջ: Տեղյակ լինելով նրա քաջության և հավատարմության մասին, բազմաթիվ գնդեր դրեց նրա տրամադրության տակ: Զորավար Սարգիսը մասնակցեց բարբարոսների դեմ մղված բազմաթիվ պատերազմներին և բոլորի մեջ էլ Աստված նրա հաջողություն շնորհեց: Այս պատճառով էլ թագավորի ու իր մեծավորների սիրելին դարձավ: Իսկ երանելին այս հաղթանակները ոչ թէ իր անձին էր, այլ Աստծո գորությունն էր վերագրում:

Զինորական բոլոր պարապունքների մեջ, երբեք չէր մոռանում ու թերանում իր հոգևոր պարտականությունները: Միշտ առանձնանալով աղոթք, երկրպագություն և գոհության պատարագներ էր մատուցում Աստծուն, այնքան ինչքան որ կլթույլատրեր հեթանոսների մեջ լինելու պարագայում:

Ու որպեսզի արգելի իրեն ենթակա գինվորներին կուռքերին զոհ մատուցելու, ինքը բազմաթիվ կենդանիներ էր մորթել տալիս և առատորեն բա-

ժանուժ աղքատներին:

Ահա թե ինչ է պատմում պատմիչը նրա մասին.

- Նա ոչ միայն իր անձի մաքրություն համար էր բանավոր պատարագ մատուցում, այլև անբան անասուններ զոհելով իր նախնիների սովորության համաձայն, բախշում էր աղքատներին և կարոտ-յալներին¹: Նույնը սովորեցնում էր նաև իր շրջապատին, որպեսզի անասուններ մորթեն և Աստծո անունով կերակրեն անոթիներին և աղքատներին:

1. Այժմ մեր ազգի մեջ տարածված մատաղի հինավուրց խորհուրդի մի վկայություն է սա, որը հերքում է աղանդավորների այն թյուր կարծիքը, որ իբր դա զոհաբերություն է:

Այն ժամանակ լուր հասավ թե Հուլիանոսի զորագնդներից մեկը ասպատակեց և ավերեց որը գտնվում էր Շապուհի գերիշխանության տակ և սահմանակից էր Հռոմեաների երկրին:

Թագավորը փութով ուղարկեց սուրբ Սարգսին Տաճկաստանի կողմերը պահպանելու համար, նրա որդուն պահելով իր պալատում:

Սուրբն առնելով իր զորագունդը՝ հասավ նախատեսված վայրը և այնտեղ մնաց երեք ամիս: Դիրք ընդունելով Հուլիանոսի ուժերի դեմ, երկիրը պաշտպանեց թշնամու ասպատակություններից:

Այս՝ ըստ շնորհալի պատմիչի: Իսկ ըստ ուրիշ մի պատմիչի, լուր տարածվեց թե Տաճկաստանի թագավորը կամ մեծ նախարարը ասպատակելով պարսիկների դեմ, բազմաթիվ զորքերով եկել, հասել է Պարսից սահմանը և պետք է ավերի և ասպատակի ողջ երկիրը: Այդ պատճառով մեծաքանակ զորք տալով Սարգսին՝ ուղարկեցին տաճիկների վրա:

Սուրբ Սարգիսի զորքը, տեսնելով թշնամիների անհամար բազմությունը, որոնք զինված էին ծանր ու թեթև զենքերով, զարհուրեցին և սկսեցին ասել.

- Հիմա ամենքս էլ նրանց ձեռքից կորսվելու ենք, որովհետև մեզ համար անհնար է, որ կարողանանք պատերազմել այսքան անհամար բազմություն դեմ: Ոմանք նույնիսկ սկսեցին ասել.

- Հեռանա՛նք այստեղից, Սարգիս, որովհետև կորստի ես մատնում թե՛ քեզ, թե՛ մեզ:

Իսկ երանելի Սարգիսը տեսնելով որ իրենները շատ են վախենում, հարմար գտավ նրանց հայտնելու իր հավատքի ճշմարտությունը և զորությունը, ու բացահայտ ցույց տալ նրանց հեթանոսական մոլոր ստությունն ու տկարությունը:

Եվ սկսեց խոսել առաքինի զորավարը՝ հաստատուն հավատք ունենալով Հիսուս Քրիստոսի վրա և լցված Աստծո սիրով և իր շնորհալի բերանը բացելով ասաց նրանց.

- Եղբայրներ և զինակիցներ, եթե ձեր ամբողջ սրտով հավատաք երկնքի և երկրի Արարչին, ձեր սրտերը երբեք պիտի չզարհուրեն մեր թշնամիների զորքի բազմությունից, այլ Աստծո օգնությամբ ձեզանից յուրաքանչյուրը նրանցից հազարը պիտի հալածի, երկուսը, նրանց բյուրավորները փախուստի մատնեն: Արդ, հավատացեք եղբայրներ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի անվանը, և մի՛ սարսափեք, հավատացե՛ք և Տեր Աստծու անունը կանչեք և Նա իր հրեշտակին կուղարկի և կհալածի ձեր թշնամիներին: Եվ այս էլ ասեմ ձեզ. եթե ամբողջ սրտով հավատաք, ես երաշխավոր կլինեմ Քրիստոսի մոտ, և ձեզանից ոչ մեկը չի պակասի: Ձեր ահը նրանց վրա պիտի ընկնի և նրանք փախչելու են ձեր առջևից: Իսկ եթե ոչ, ձեր առջև ունեք կրկնակի կորուստ, թե՛ մարմնի և թե՛ հոգու, որովհետև ձեր աստված կոչվածները որևէ ձևով չեն կարող օգնել ձեզ, քանի որ զորություն չունեն: Եվ ոչ էլ լուսատուները՝ որոնց պաշտում եք, ոչ էլ կուռքերը՝ որոնց պատվում եք. որովհետև ականջ ունեն, բայց չեն լսում, աչքեր ունեն, բայց չեն տեսնում, քիթ ունեն, բայց չեն հոտոտում, ձեռքեր ունեն, բայց չեն շոշափում, ոտքեր ունեն, բայց չեն քայլում, և նրանց բերանում չունչ չկա: Եվ նրանք, որ սարքեցին զրանք, նրանց պես պետք

է լինեն ու, բոլոր նրանք, որ նրանց վրա են հույս դրել: Ոչ էլ կրակը, որին դուք որպես աստված եք պաշտում ու երկրպագում:

Այդ ժամանակ պատասխանեցին զինվորները և ասացին.

- Իսկ ո՞ւր է քո Աստվածը, Մար Սարգիս. և եթե մեր արձանները աստված չեն, ցո՛ւյց տուր մեզ ճշմարիտ Աստվածդ՝ որ տեսնենք ու հավատանք նրան:

Եվ երանելին պատասխանեց.

- Իմ պաշտած Աստվածն Աստված է բոլոր գոյությունների, երևելի թե աներևույթ և Նա բնավում է անմերձենալի լույսի մեջ:

Այս խոսքերից հետո սկսեց քարոզել ճշմարիտ հավատքի մասին, վկայելով ամենասուրբ Երրորդուժյան և մեկ Աստվածութունը և հերթականությամբ պատմեց Արարչի սքանչելագործությունները թե ինչպես մարդուն ստեղծեց ըստ իր պատկերի, և թե ինչպես է խնամում բոլոր արարածներին: Նախ քարոզեց մարգարեների մարգարեությունները, Աստծո Բանի փրկագործ մարդեղությունը՝ Նրա աշխարհ գալով. Նրա կենարար տնօրենությունները, գործած հրաշքները, խաչվելը, թաղումը, երրորդ օրվա հարությունը և փառքով երկինք համբարձվելը: Եվ որ դարձյալ պետք է գա նույն

մարմնով՝ դատելու մարդկանց իրենց գործերի համեմատ. բարեգործներին ու ուղղահավատներին՝ վարձատրելով, իսկ չարերին և անհավատներին հավիտենական տանջանքների մատնելով: Ահա այս է ճշմարիտ աստվածութունը, որին եթե ձեր ամբողջ սրտով հավատաք և հրաժարվեք ձեր խավար պաշտամունքներից՝ կրնդունեք հավիտենական կյանքը և երբ Նա գա Իր Աստվածային փառքով՝ ձեզ անհավատների հետ միասին չի մատնի հավիտենական հրին ու դժոխքի տանջանքներին:

Այս և ուրիշ շատ բաների մասին խոսեց բանակի մեջ երանելի Սարգիսը ամբողջ գորքերի առջև. և նրա վարդապետության շնորհը մտավ բոլոր զինվորների մեջ և նրանք միաբերան աղաղակեցին.

- Հավատո՞ւմ ենք Սարգիսի Աստծուն:

Ապա համարձակաբար հարձակվելով թշնամիների վրա ավերեցին նրանց բանակը. շատերին սպանեցին, մնացածներին հալածեցին:

Թշնամի գորքերի բազմութունները մասերի բաժանված, ուզում էին գունդ-գունդ հարձակվել այն գավառի վրա, որը գտնվում էր Սարգսի պաշտպանության ներքո: Բայց ամենքն էլ խարխափելով, մառախլապատ ճամբաներին մոլորվելով, չէին կարողանում հասնել իրենց նպատակադրված վայրը: Դրանից հետո ցիրուցան լինելով

չէին կարողանում իրար գտնել: Իսկ եթե հանկարծ իրար էին գտնում, պատմում էին միմյանց անմարմին գորքերի տեսիլքների մասին, և նրանց ձայնը, որ ասում էր, թե «Մի՛ հանդգնեք պատերազմել Աստծո ծառայի՝ սուրբ Սարգսի դեմ, եթե ոչ ամենքդ էլ կկորսվեք»:

Սուրբն այս ամենը տեսնելով և լսելով, փառք էր տալիս ամենազոր Աստծուն և իր զինվորներին հավաքելով բանակատեղում, ասում էր նրանց.

- Տեսնո՞ւմ եք Բարձրյալի բազուկը. մե՛ծ է Տերը և մե՛ծ են Նրա սքանչելիքները: Եկե՛ք, եղբայրներ, փառք տանք մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսին, որ Իր ողորմութունը ցույց տվեց իր ծառաներին և Իր զորութունը՝ մեր հակառակորդներին:

Իսկ զինվորները ճշմարիտ հավատքի մեջ զորացած, աղաղակում էին և ասում.

- Մե՛ծ է քրիստոնյաների Աստվածը և անչափելի է Նրա զորութունը: Այսուհետ հավատում ենք ամենասուրբ Երրորդությանն ու մեկ Աստվածությանը՝ որ քարոզեց Սարգիսը:

Դրանից հետո շատերը մկրտվեցին քահանաների ձեռքով և բոլորն էլ երկրպագում էին Աստծուն և ուրախանում էին սուրբի վարդապետությամբ:

Սակայն նրանցից ոմանք ուզում էին դեռևս զոհեր մատուցել ըստ հեթանոսական սովորու-

թյան, իբրև թե հանուն Աստծո, կամ ի պատիվ Քրիստոսի՝ որին հավատացին: Սուրբ Սարգիսը արգելեց նրանց, հայտնելով թե անբանների զոհը պետք է խափանվի, ճշմարիտ և կենդանարար Աստծո Գառի պատարագումից հետո: Այնուհանդերձ հրաման տվեց կենդանիներ մորթել և ուրախուլթյամբ ճաշակել՝ ի փառս Աստծո, բաժանելով կարոտյալներին՝ գյուղերի և մոտակա վայրերում:

Իսկ բանասարկու սատանան զինվորներից ոմանց դրդեց, որոնք դեռևս մնացել էին պարսկական մուլար աղանդի մեջ, մատնելու սրբին: Նրանք զնալով Շապուհ թագավորի մոտ՝ ասացին.

- Արքա՛, Սարգիսը ապստամբեց ձեր աստվածների և ձեր դեմ: Նա Հիսուս Նազովրեցու մասին քարոզեց և համայն գործը ապսամբեցրեց, տանելով իր մոլորության ետևից: Ու նաև համաձայնություն է կնքել հռոմեացիների հետ:

Թագավորը, այս ամենը լսելով, շատ խռովվեց և իր ավագանու հետ խորհում էր թե ինչ պետք է անել, որպեսզի աղմուկ չելնի և երկպառագություն չծագի զինվորների մեջ: Եվ ատյանի խորհրդով, կեղծավորաբար թանկարժեք նվերներ ուղարկեց, ինչպես նաև հետևյալ նամակը գրեց.

- Քո մասին շատ գովասանքներ լսեցիք, պատվավոր հրամանատարդ Սարգիս, և թե դու հավա-

տարիմ ես մեր թագավորությանը: Շատ ուրախացանք, և մեր սերը քո հանդեպ բազմապատկվեց՝ որպես հավատարիմ ու իմաստուն ծառայի: Այս նամակի հետ միասին մեր թագավորությունը քեզ՝ քո մեծությանդ վայել արժանավոր նվերներ ենք ուղարկում: Ո՛ղջ լինես:

Մի քանի օր անց, թագավորը երանելի Սարգիսին որպես պատվիրակ ուղարկեց իր որդուն՝ Մարտիրոսին, որը պալատում էր գտնվում, ուրիշ երևելի անձնավորությունների հետ միասին, որպեսզի առանց կասկած առաջացնելու, շուտափույթ արքունիք վերադառնա: Նրանց հետ ուղարկեց նաև հետևյալ նամակը.

- Վեհագույնդ գորագլուխների մեջ՝ ով Սարգիս, քո կորովամիտ իմաստությանդ համբավը մեզ հասավ: Արդարև, իմաստուններին հատուկ տրամաբանությամբդ էր, որ ապահովեցիր երկրիս խաղաղությունը, հաղթելով թշնամիներին: Արդ, քանի որ այս ամենից հաջողությամբ գլուխ հանեցիր, մեր թագավորությունը հրամայում է՝ քո զավակի հետ շտապ գալ, որովհետև կարիք է գգացվում քո կատարյալ խոհեմությանդ արժանի հռովմեացիների թագավորության մասին խորուրդների, որոնք մտադրված են մեր դեմ պատերազմելու: Ողջ լինես:

Երբ պատանի Մարտիրոսը ճանապարհ էլած

գալիս էր իր ուղեկիցներով և մոտեցել էր այն սահմաններին՝ ուր գտնվում էր իր հոր բանակը, հանկարծ ճանապարհին պաշարվեց թշնամու կանների կողմից և իր ուղեկիցների հետ ձերբալակվեց և հակառակորդի բանակը տարվեց:

Երբ երանելի սուրբը լսեց այս պատահարի մասին, տխրությունը պատեց իրեն և իր զորքին: Սակայն անտեսելով մարդկային օգնությունը՝ Աստծուն ապավինեց: Ծնկի եկած՝ արտասուենքով աղաչում էր Աստծուն, հիշելով իր աղոթքի մեջ այն բոլոր հրաշագործությունները՝ որոնք կատարվել էին դարերի ընթացքում. Նոյի, Աբրահամի, Իսահակի, Հակոբի և բոլոր նահապետների և սուրբ առաքյալների ժամանակ, ու այսպես ասում.

- Ինչպես որ նրանց աղոթքը լսեցիր, Տեր, լսիր նաև մեղավորիս աղոթքը: Եվ ինչպես որ արդար Հակոբին ողորմություն արեցիր, որ Հովսեփին տեսնի, ինձ էլ վերստին որդուս շնորհիր: Որպեսզի այս ժողովուրդը՝ որոնք քո ծառայի քարոզությունամբ Քեզ դարձան, դայթակղվելով դարձյալ չկորչեն: Այնպես արա, որ նրանք տեսնեն Քո զորությունն ու ողորմությունը իմ հանդեպ, որ կրկին փառավորվի քու սուրբ Անունը:

Եվ անցնելով խիստ պահեցողության, երեք օր անդադար աղոթում էր՝ գիշեր ու ցերեկ, Աստծուն

ասելով.

- Չպիտի ուտեմ ու չպիտի չխմեմ: Ահա քո ծառան քո առջև ե. արդ ո՞ւր է իմ որդին: Ինչո՞ւ ինձ մատնեցիր իմ թշնամիների ձեռքը՝ որ նախատեն, և որդուս՝ նույն թշնամիների ձեռքը, նույնպես նախատվելու համար: Դու չէի՞ր ասողդ՝ Ղազարոսի համար, թե ժողովրդի համար եմ անում, որ հավատան ինձ: Ինչո՞ւ իմ որդուն մատնեցիր նրանց ձեռքը և ինձ թշնամիներիս առջև նախատանքի առարկա դարձրիր: Որովհետև Խաչի թշնամիները պիտի հոխորտան և պիտի ասեն. «Ահա Սարգսի պաշտած Աստվածը թող հիմա իրեն վերադարձնի իր որդուն»: Բայց ես ասում եմ.

- Դու ես իմ Աստվածը և Քո մոտ չկա անհնարին ոչինչ, Տեր իմ Հիսուս Քրիստոս: Դու կարող ես ինձ փրկել իմ թշնամիների ձեռքից և ինձ վերադարձնել իմ որդուն:

Նա երեք օր անընդհատ չէր դադարում մեծ հավատքով խնդրե Աստծուն, ինչպես զավակը իր հորից է խնդրում՝ սիրով ու համոզումով: Եվ ահա չորրորդ օրվա ժամը երեքին, հանկարծ տեսավ որ թշնամու բանակից մի հեծյալ է գալիս: Նա իր հետ բերել էր գերված պատանուն և նրա հետ եղողները, Սարգսի զորքերի առջև.

- Մեր բանակից յոթը հոգի գերի բռնեցին ու

բերեցին այս պատանուն: Երբ բերեցին՝ նույն օրն էլ յոթն էլ մեռան: Հետո ամենատարբեր փորձություններ ու հարվածներ տեղացին մեր բանակի վրա ու մեր զորքերի մեջ խռովությունն անպակաս դարձավ. մինչև իսկ սկսեցին իրար սպանել:

Դրանից հետո մեր զորավարը տեսիլք տեսավ և ասաց իր զորապետներին.

- Մեր վրա եկած հարվածները, այս պատանու պատճառով է: Շո՛ւտ առեք և տարեք: Որովհետև եթե այս պատանուն իր հորը չվերադարձնենք, մեր այբողջ զորքը կբնաջնջվի:

Ահա այդ պատճառով նրան այստեղ բերեցինք. ու չգիտեմ թե ո՞ւմ գավակն է: Յո՛ւյց տվեք ինձ իր հորը, որ պատանուն վերադարձնեմ: Թերևս այս ձևով Աստծո բարկությունը դադարի մեր բանակի վրայից:

Երբ Սարգիսի գինվորները լսեցին այս ամենը, աղաղակեցին և ասացին.

- Իրապես մեծ է Սարգսի Աստվածը և չկա ուրիշ Աստված՝ որ այսպիսի հրաշքներ գործի:

Իսկ երանելի Սարգիսը գոհություն մատուցելով ասում էր.

- Աստծո բոլոր ծառաներ, օրհնեցե՛ք Տիրոջը:

Եվ զորքը ձայնակցում էր սրբի սաղմոսերգությանը:

Իսկ Սարգիսը իր տղայի ձեռքը բռնած՝ փառք տվեց Աստծուն և ասաց.

- Շնորհակալ եմ քեզանից՝ Հայր, մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի, որ այս ամենը ծածկեցիր իմաստուններից և գիտուններից և հայտնեցիր տղաներին և մեղավորներին:

Եվ սուրբն աղոթք արեց նաև թշնամու բանակի համար, որպեսզի Աստծո բարկությունը դադարի նրանց վրայից: Եվ երեք օր հետո լուր եկավ թշնամու բանակից՝ թե արդարև մեծ է զորավար Սարգսի Աստվածը, որովհետև նրա աղոթքներով դադարեցին հարվածները մեր բանակի վրայից: Այժմ մենք էլ ենք հավատում Սարգսի Աստծուն:

Եվ երանելին ասում էր.

- Գոհություն քեզ, Տեր իմ Հիսուս Քրիստոս, որովհետև դու հայտնեցիր Քեզ նրանց, որոնք Քեզ չէին ճանաչում:

Սուրբ Սարգիսը, իր որդու՝ Մարտիրոսի ազատության օրվա առթիվ, իր ամբողջ բանակում ուրախության տոնի վերածեց: Եվ բոլորն էլ Տիրոջ կատարած հրաշքներով ուրախանում էին հոգով ու մարմնով, փառաբանելով ճշմարիտ Աստծուն:

Տիրոջ կատարած այս սքանչելիքների համբավը արագ տարածվեց ամբողջ աշխարհում: Լուրը շուտով հասավ և նաև Պարսից արքունիք: Այս դեպքի

մասին ռիսկալի իշխանները ասում էին..

- Մենք կարծում էինք թե դավադրությամբ կկարողանայինք կործանել Սարգսին, բայց նա դեռ ողջ է ու ամբողջ երկիրը մոլորեցրեց և ամենքը հավատում են նրա կախարդություններին:

Իսկ երբ սուրբ Սարգիսը տեղեկացավ որ իրեն ու իր որդուն թագավորը հապճեպ պալատ է կանչում, հոգով հասկացավ թագավորի ու նրա իշխանների չար մտադրության մասին, և իր մոտ կանչելով իր բոլոր զինվորներին՝ որոնք հավատացին Քրիստոսին, ասաց նրանց.

- Եղբայրներ, ահա հասել է ժամանակը, երբ պետք է ի հայտ գա մեր հավատքի բարեպաշտությունը և մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսին դավանենք մարդկանց առջև, որպեսզի նա էլ մեզ դավանի իր Հոր առջև:

Իսկ զինվորները միաբերան ասացին.

- Քեզ հետ ենք, ո՛վ պատվական հայր՝ ապրելու թե մեռնելու համար:

Եվ սուրբն ասաց.

- Աստծուց մեզ հրամայված է չծածկել մեր հավատքի լույսը, այլ դնել աշտանակի վրա և քարոզել տանիքների վրայից: Ու չվախենալ նրանցից, որ մարմինը կարող են սպանել, բայց ոչ հոգին: Բայց ես՝ անպիտանս, ամեն բանի մեջ անպատ-

րաստ գտնվեցի մեր Տիրոջ հրամանին, քանզի մինչև հիմա գաղտնի պահեցի թագավորից և նրա մեծավորներից իմ հավատքի լույսը, իբրև ճրագ կողովի տակ պահած, մարդկանցից ծածկելով: Իսկ հիմա եղբայրներ, աղաչեք Տիրոջը, որ ինձ քաջություն տա, համարձակաբար քարոզելու Աստծո անունը՝ թագավորների ու իշխանավորների առջև. թող Տերը ամրացնի իմ ոտքերը հավատքի վեմի վրա, որպեսզի չսասանվեմ մարդկանցից, որոնց առջև պիտի ելնեմ:

Այն ժամանակ զինվորները պատասխանեցին սուրբին և ասացին.

- Աղաչում ենք, Տեր ականջ դիր Քո ծառաների խոսքին: Մենք խորհուրդ ենք տալիս մեր տիրոջը չգնալ թագավորի մոտ և չտեսնել բռնավորի երեսը: Բայց եթե այդ պատճառով նրա ցասմանը հանդիպես, մի՛ վախեցիր, մենք բոլորս պատրաստ ենք մեռնելու այն բոլոր պատերազմների մեջ՝ որոնք քո դեմ կպատրաստվեն: Եվ մանավանդ, եթե մեր դեմ պատերազմեն, մենք կհաղթենք նրանց մեր Տիրոջ զորությամբ, Որին որ հավատացինք:

Սուրբը պատասխանեց նրանց և ասաց.

- Տերը մեզ չի հրամայել զորանալ մարմնով, այլ հոգով: Եվ ոչ թե պատերազմական Հնարքներով, այլ՝ մեր նեղությունների մեջ համբերելով հաղթել

մեր թշնամիներին: Արդ, արգելք մի՛ եղեք իմ ընթացքին՝ կյանքի ճանապարհի մեջ, այլ աղոթեցեք, որ Տերը արժանի անի իր սուրբ Անվան համար մեռնելու, և Նրա աջը թող հովանի լինի ձեզ և թող հաստատի ձեզ ճշմարիտ հավատքի մեջ, որ ստացաք Սուրբ Հոգու շնորհով: Ու եթե իրեն ամբողջ սրտով սիրեք, ինքն էլ ձեզ փրկություն կտա այս կյանքի մեջ ու հավիտենական կյանքի կարժանացնի իր բոլոր սրբերի հետ մեկտեղ: Ուրեմն, դուք այստեղ մնացեք և հավատարմությամբ կատարեք արքունական հրամանը, իբրև Աստուծոց տրված և ոչ թէ մարդկանց կողմից: Իսկ ես գնամ այն պարտականությունը, որին ինձ կանչեց Աստված:

Այս ասելով և նրանց մտքերը հավատքի մեջ զորացնելով, իրարից բաժանվեցին առատ արտասուք թափելով:

Եվ սուրբը որդու ու մի քանի զինվորների հետ ճանապարհ ընկավ և հասան արքայական պալատ:

Երբ Շապուհը տեսավ, շատ ուրախացավ և իր խորհրդատու ավագանունն ասաց.

- Կարծում եմ սրա դեմ կատարված ամբաստանությունը անիրավությամբ է եղել և չարախոսները նախանձից գրգված են խոսել, ոչ թե ուղղամտությամբ:

Ու ասաց Սարգսին.

- Բարի է զայդ, ո՛վ հավատարիմ և իմաստունը իմ զորագլուխների մեջ: Մեծամեծ պարզկներ պետք է ստանաս մեզանից, մեր հանդեպ ցուցաբերած անբասիր ծառայությանդ համար: Այդ պատճառով մեր թագավորությունը քեզ պիտի բարձրացնի և բոլոր զորքերի վրա զորագլուխ դարձնի՝ քո խոհեմության ու իմաստության համար:

Նույն ժամանակ նրան շնորհվեցին բազմաթիվ նվերներ:

Իսկ սուրբ Սարգիսը այս խոսքերից չխաբվեց, ոչ էլ ճշարտությունից խոտորվեց՝ մեծ խոստումների պատճառով, այլ նրան պատասխանեց այս խոհուն խոսքերով.

- Գոհություն եմ հայտնում իմ Աստծուն, որ ինձ ազատեց իմ թշնամիների ձեռքից, որոնք պարտվեցին ոչ թե իմ իմաստությամբ կամ զորությունյամբ, այլ ամենազոր Աստծո կարողությամբ: Նրանից են նաև ինձ շնորհված պարզկները, որովհետև Նա է որ ձեզ իմաստություն տվեց ճշարտությունը ճանաչելու:

Սուրբը այս ասելուց հետո, հեռացավ թագավորի մոտից: Իսկ թագավորը կողքիններին ասաց.

- Ես այս մարդու ասածները ճիշտ եմ գտնում: Իսկ չարախոսները ասացին թագավորին.

- Քաջ թագավոր, այդ Սարգիսը Նազովրեցիներ-

րի ուսմունքի աղանդին է հարում և, Աստված ասելով՝ ոչ թե մերիները նկատի ունի, այլ Նազով-րեցի Հիսուսին: Եվ եթե ձերը թագավորութունը ուզում է, թող հարցնի նրան, և կհամոզվի մեր խոսքերի ճշմարտացիության մեջ:

Լսելով այս բաները, թագավորը շատ տրտմեց, որովհետև չէր ուզում կորցնել այսպիսի քաջ գին-վորին: Ուստի խորհում էր սրտի մեջ, թե տրամա-բանական ի՞նչ ելք գտնի:

Եվ այդ օրերին եկավ իրենց աստվածների տո-նը: Թագավորից հրաման ելավ, որպեսզի բոլոր բազմութունները հավաքվեն ատրուշանների մոտ, որտեղ կրակ պետք է վառեին՝ ըստ պարսկական օրենքի: Այնտեղ էին նաև տասներկու կուռքերի արձաները:

Նույն հանդեսին կանչվեց և Սարգիսը իր պատ-վական զորականների ու որդու հետ:

Երանելին հասկանալով, որ ժամանակը մոտեցել է Աստծո համար պատերազմելու. աղոթքի կանգ-նեց ու ասաց.

- Տեր Աստված, Քեզ հուսացողների Փրկիչ, որ խոստացար ծառաներիդ և ասացիր. «Երբ ձեզ դա-տավորների առջև հանեն, հոգ մի անեք, թե ի՞նչ պետք է պատասխանեք, որովհետև Ե՛ս պիտի տամ ձեզ խոսք և իմաստություն, որին չպիտի կարողա-

նան ընդդիմանալ ձեր հակառակորդները»: Արդ, երբ այս հանդեսի մեջ բերանս բացեմ, ինձ խոսե-լու շնորհ տուր և զորացրու ինձ, որ համբերեմ չարչարանքներին ու մահվանը, որոնք պիտի կրեմ հանուն Քո սուրբ Անվան: Եվ Քեզ փա՛ռք հավիտ-յանս հավիտենից. ամեն:

Նույն աղոթքը անում էր պատանի Մարտիրոսը նույնպես, միանալով իր հորը: Եվ նույն հոգով սպառազինված պատրաստվում մտնելու նահա-տակության ասպարեզ:

Աղոթելուց հետո երկուսն էլ ընդառաջ գնացին արքայի կանչին ապարանքի մեջ, մեհյանի մոտ հանդիպելու արքային:

Թագավորը տեսնելով նրան, բարձրաձայն աղաղակեց.

- Սարգի՛ս, իմ պատվական զորապետ, արի մեզ հետ տաճար մտիր և բոլորիս նման կրակին զոհ մատուցիր և որպես աստվածասեր խունկ ծխիր աստվածների առջև: Այսպիսով քո հանդեպ չարա-խոսողները ամոթապարտ կլռեն ու դու առավել ևս փառքով կպայծառանաս:

Սուրբ Սարգիսը պատասխան տվեց և ասաց.

- Ես ճշմարիտ Աստծուն եմ իմ անձը ամբողջո-վին զոհ մատուցում, նույնը և իր Որդուն՝ Հիսուս Քրիստոսին, Որն ինձ սիրելու համար խաչվեց: Քո

կուռքերը ես գիտեմ և կրակին աստված ասել չսովորեցի: Ես պաշտում եմ կրակի և արևի Արարչին ու երկրպագություն եմ անում Նրան՝ որ երկինքն ու երկիրը ստեղծեց ու միջի բոլոր արարածներին: Որը կենդանի ու հավիտենական թագավորն է: Որին և դու՝ ով թագավոր, պարտավոր էիր երկրպագություն անել և Նրան փառավորել, եթե իմաստություն ունենայիր, և ոչ թե նյութեղեն արարածներին՝ որոնք Նրա ձեռքով են ստեղծված, կամ անշունչ արձաններ, որոնք մարդկանց կողմից են շինված, իբրև աստվածներ:

Թագավորը այս լսելով ասաց.

- Հիմա հայտնի դարձավ քո մոլորությունդ, ով հիմարությամբդ լցված: Դու ինքդ քեզ զրկում ես այն բոլոր բարիքներից, որ մտադրված էինք անել քեզ համար: Դու քո սերը կապեցիր մի հրայի, որն իր մեղքերի համար խաչվեց:

Եվ ուրիշ շատ այլ բառերով հայհոյում էր Քրիստոսին և ասում.

- Մի՛ շատախոսիր, այլ վախեցի՛ր աստվածներից և զո՛հ մատուցի նրանց:

Իսկ երանելին չկարողանալով համբերել, լիքը բերանով թքեց ամբարիշտի դիմաց՝ նախատելու համար նրա անօրեն կռապաշտությունը: Եվ Սուրբ Հոգուց զորություն առնելով ասաց.

- Չե՛մ վախենում ո՛չ քեզանից, ո՛չ էլ քո կուռքերից, ոչ էլ պետք է պաշտեմ այդ գարշելիներին, այլ սուրբ և ճշմարիտ Աստծուն, Որի դեմ անգոր են հայհոյողների շրթունքները:

Սաստիկ բարկանալով, Շապուհը հրամայեց քարով խփել նրա բերանին ու կապել երկաթե կապանքներով և քարշ տալ փողոցներով, մինչև որ սրբի կողերի կաշին քերթվի:

Եվ քաշողները ասում էին սուրբին.

Սարգիս, իրապե՞ս լքեցիր մեր աստվածներին ու պաշտամունքները և հետևեցիր օտար Աստծուն, որին կոչում եք Հիսուս Քրիստոս: Ի՞նչ է քո մտքինը՝ Սարգիս, ասա մեզ:

Առաքինի նահատակն ասաց նրանց.

- Լա՛վ, ցույց տվեք ինձ ձեր կուռքերը, որպեսզի տեսնեմ նրանց զորությունը, ես ձեզ պիտի ցույց պիտի տամ իմ Աստծո զորությունը: Երբ մարդիկ այս լսեցին, շատ ուրախացան և թագավորին լուր տվեցին:

- Հրամայիր, ասացին, որպեսզի գա և մեր աստվածներին երկրպագություն անի:

Եվ մեծամեծներից ոմանք թագավորի հրամանով եկան, իրենց հետ բերելով զորագլխին՝ զորքերի հետ միասին: Կանգնեցրին Սարգիսին և Մարտիրոսին տասներկու կուռքերի առջև:

Այն ժամանակ Սարգիսը իր սրտի մեջ աղաղակեց և ասաց.

- Օգնի՛ր ինձ, Տե՛ր Հիսուս Քրիստոս, ինչպես օգնեցիր բնօրում պատերազմների ժամանակ:

Եվ դառնալով կռապաշտներին ասաց.

- Սրա՞նք են ձեր տասներկու աստվածները: Սրանցից չորսը՝ վիշապների բերաններն են. չորսը դևերի արձաններ, չորսն էլ եզների գլուխներ: Արդ, ու՞մ երկրպագեմ, կամ որի՞ն աղոթեմ:

Իշխաններն ու մոզերն ասացին.

- Մի՛ անարգիր, Սարգիս, որովհետև մեր անմահ աստվածներից մեկին օձ ես անվանում, իսկ մյուսին՝ վիշապ:

Սուրբ Սարգիսն ասաց.

Ասածս ճշմարիտ է, որովհետև մարդկանց այդ ձեռքերի գործը իրապես գարշելի են, որովհետև ներսից կավից են, իսկ արտաքինից՝ պղնձից: Բայց ես նախապես ասացի, որ ցույց տվեք ինձ, թե ձեր կուռքերը կենդանի աստվածներ են: Ապա թե ոչ, ե՛ս ձեզ պիտի ցույց տամ իմ կենդանի Աստծո զորությունը, իմ Աստծո՝ Որն իր Խաչով լուսավորեց երկինքն ու երկիրը: Արդ, ես ինչ որ տեսնում եմ, գիտեմ, որովհետև դրանք դևերի պատկերներ են, և չեն կարող խոսել: Վիշապները բերաններ ունեն, բայց չեն կարող ուտել, եզան գլուխներ են, բայց

չեն կարող ձայնել:

Իսկ կռապաշտները իրար ասացին.

- Վա՛յ մեզ, քանզի մեր աստվածներին անարգեց, և նրանք կբարկանան մեր վրա:

Սուրբ Սարգիսը պատասխանեց և ասաց.

- Սուրբ Գիրքն ասում է. «Դրանք շինողները նրանց պես պիտի լինեն. նույնպես և դրանք պաշտողները»:

Այդ ժամանակ քուրմերն ասացին.

Շա՛տ բարկացար, թշնամացար և անարգեցիր մեզ ու աստվածներին, ո՛վ մարդ:

Իսկ սուրբն ասաց.

- Թողեք մոտենամ ձեր աստվածներին:

Իսկ մյուսները կարծում էին, թե ուզում է երկրպագություն անել և թույլ տվեցին:

Իսկ նա սրտի մեջ աղոթելով Տիրոջը օգնություն կանչեց, խաչակնքվեց և իր սիրտը ճշմարտության մեջ գորացնելով՝ հանեց ձեռքի և պարանոցի շղթաները, և նրանցով հարվածեց կուռքերի ծնկներին ու անմիջապես բոլորը խորտակվեցին, փշրվեցին ու ցիրուցան եղան:

Եվ ասաց նրանց.

- Ո՛վ անմիտներ, ահա ձեր պաշտած բաները փշրվեցին և կրակը՝ որին երկրպագություն էիք անում, ցնդելի ծուխ է:

Եվ երբ մոգերն ու այնտեղ եղող հեթանոսները այս ամենի ականատեսը եղան, բարկությամբ դեպի սուրբը շարժվեցին և նրան բռնելով՝ սկսեցին այս ու այն կողմ քարշ տալ և աղաղակում էին թե պիտի սպանեն են նրան:

Անորենների այս բուռն հարձակման հետևանքով սպանվեց նրա Մարտիրոս որդին, գործով արժանի լինելով վկայի անվան, պսակակից լինելով նախապես Քրիստոսի համար զոհված վկաներին:

Բայց սուրբ Սարգսի վրա նույն ժամանակձեռք չբարձրացրին, որովհետև արքունական զորքն էլ զարհուրած դողում էր նրանից ու սպասում էին թագավորի հրամանին:

Պետք է տեսնել այն սոսկումն, ապշուլթյունն ու կոծը, որին ենթակա էին կռապաշտները: Ոմանք իրենց հագուստներն էին պատառոտում, ուրիշներն էլ իրենց գլխի մագերն էին փետում ու կոծելով շտապում թագավորի մոտ: Բոլորն էլ բարձրաձայն աղաղակում էին և տանելով կուռքերի փշուրները ցույց էին տալիս պալատի մեծամեծներին և ասում.

- Վա՛յ մեզի, այս ի՞նչ պատուհաս էր որ հասավ մեր ու մեր երկրի վրա: Ուրիշ որտե՞ղ կան այնպիսի աստվածներ, որ մեր երկիրը ապրեցնեն:

Իսկ իշխանները մեղադրում էին զորքին ու

ասում.

- Ձեզ նրանց հետ ուղարկեցինք. ինչո՞ւ իրենց չբռնեցիք, որպեսզի մեր աստվածներին վնաս չհասցնի:

Զինվորները ասացին.

- Հավատացե՛ք, եթե դուք էլ լինեիք այնտեղ, չէիք կարող զսպել իրեն: Եվ մինչ նրանք խոսում էին, սուրբ Սարգիսը նրանց ետևից եկավ ու կանգնեց ատյանի առաջ. ձեռքում շղթաները բռնած:

Իշխանները սարսափած իրար էին ասում.

- Չլինի թե մեզ էլ սպանի:

Եվ նրան ասացին.

- Սարգիս, ինչո՞ւ փշրեցիր մեր աստվածներին:

Այն ժամանակ սուրբ Սարգիսը ցույց տալով ձեռքի շղթաները, ասաց.

- Այս է, որ փշրեց ձեր կուռքերը: Եվ նրանք չկարողացան հաղթել ինձ: Եվ եթե ես Աստծուց հրաման ունենայի, կուռքերի հետ միասին կենա՞նք ինչ նաև կռապաշտներին: Բայց ահա տեսնում եք, որ դառան պես ձեր առջև կանգնած եմ, ինչ ուզում եք, արեք ինձ հետ:

Եվ մինչդեռ բազմուլթյունը ցանկանում էր տեղնուտեղը սպանել, թագավորը արգելեց, որովհետև նրա որդու մահվան պատճառով արդեն տրտմած էր, քանի որ առանց իր հրամանի է տեղի ունեցել:

Եվ կանչելով իր մոտ Սարգսին, ասաց.

- Ուզածիդ պես անարգեցիր մեր աստվածներին ու ներեցի քեզ, բայց ինչպե՞ս համարձրակվեցիր փշրել դրանց:

Սուրբ պատասխան տվեց նրանց ասելով.

- Քանզի ես Սուրբ Գրքից լսել եմ, որ ասում է. «Նրանց երկաթե գավազանով պետք է հովվես և բրուտի անոթների պես պիտի փշրես»:

Թագավորն ասաց.

- Եթե դու չես վախենում, որ աստվածները քեզ կմեռցնեն, ոկրեմն ես քեզ շղթաներով կապել կտամ, ապա կհրամայեմ սպանել:

Սուրբը պատասխանեց.

- Ես ամեն ժամանակ պատրաստ եմ մեռնելու իմ անմահ Տիրոջ համար, Որն ինձ անմահություն պիտի տա: Իսկ քո աստվածները ինձ չեն կարող ոչ մի բան անել:

Այս ասելով սուրբ Սարգիսը խոնարհեցրեց գլուխը և շղթաները գցելով ատյանի առջև, կարծես ասելով. «Ահա ես իմ վիզը դնում եմ սրի տակ»:

Այն ժամանակ թագավորը դահիճներին նշան արեց՝ որ նրան զգուշորեն բռնեն ու բանտ տանեն: Եվ զինորները վախով մոտեցան ու շղթաները նրա պարանոցին անցկացրին:

Դահճապետը նախապես հրաման էր ստացել

Սարգսին բանտի մեջ պահելու ու բազմաթիվ չարչարանքներով տանջելու: Իսկ երանելին գոհություն էր տալիս Աստծուն՝ որ իրեն արժանի է անում իր անվան համար չարչարանքներ ու շղթաներ կրելու, նաև իր որդու համար՝ որ երանելի վկայի արյունով պսակվեց Քրիստոսից:

Դահճապետը Սարգսի վրա վախ ազդելու համար, ասաց, որ մի քանի օրից պետք է մեռնի: Հրովարտակները հարապարակներում արդեն ազդարարել են, թե եկե՛ք ու տեսեք մահապարտին:

Իսկ սուրբը լսելով հրամանի մասին, սկսեց աղոթել ու ասել.

- Աստված Աբրահամի, Իսահակի և Հակոբի, Աստված սուրբ առաքյալների և մարգարեների, հիշիր և ինձ՝ Քո ծառային, և մի՛ մոռացիր ինձ, ինչպես որ մինչ հիմա չես մոռացել: Դու ես Հայր Աստվածը մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի. արժանի արա ինձ, Քո ծառային՝ քեզանից այս նահատակության պսակը ընդունելու: Տեր Հիսուս Քրիստոս, միախառնիր ինձ էլ Քո սուրբերի զորազնդին՝ որոնք Քո սիրո համար նահատակվեցին: Եվ Դու, ով կենդանարար Սուրբ Հոգի, մտցրու ինձ անվախճան կյանքի նավահանգիստը, ուր փառավորվում է սուրբ Երրորդությունդ:

Եվ մինչ բանտի մեջ աղոթում էր, բանասարկու

սատանան եկավ, նրա առջև կանգնելով, ասաց.

- Սարգիս, ի՞նչ եմ արել քեզ: Ինչո՞ւ եմ հանգստավայրս փշրեցիր, ինչո՞ւ եմ զոհասեղանս ավերեցիր: Հիմա զղջա և հանդարտեցրու թագավորի սիրտը:

Սուրբ Սարգիսը սաստեց նրան և ասաց.

- Չքվի՛ր առջևիցս, սատանա և քո կորսվելիքներովդ հանդերձ, դնա՛ հավիտենական դժոխք:

Եվ դեն ասաց.

- Քանի որ դու ինձ արհամարհեցիր, ես էլ պիտի մտնեմ բռնավորի սիրտը, և մարմինդ ուտել, արյունդ խմել և ոսկորներդ փշրել պիտի տամ, ինչպես որ դու արեցիր իմ բազիներիս:

Եվ ասաց նրան սուրբ Սարգիսը.

- Քրիստոսի անունով հեռացի՛ր ինձանից:

Եվ սատանան գնաց, մտավ բռնավորի սիրտը: Եվ նա հրաման տվեց, որ հաջորդ օրը նրան չարչարեն:

Եվ դահիճները տանջում, քերթում և քաշկուտում էին սուրբ Սարգիսին, իսկ նա սաղմոսելով երգում էր գոհությունը.

- Աստված, ինձ օգնության հասիր, Տե՛ր ինձ զորավիգ եղիր: Աստված և Հայր մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսի, զորություն տուր իմ հոգուն և համբերություն իմ մարմնիս՝ որ հաղթեմ սատանային և

նրա մեքենայությունները չհաղթեն ինձ:

Երանելու շարժարան-քները շարունակվեցին ամբողջ օրը, ու երբ գիշեր եղավ, Աստծո հրեշտակը եկավ նրա մոտ ու ասաց.

- Ջորացիր Սարգիս, քանզի ես քեզ հետ եմ: Ինչ որ խնդրեցիր, տվեցի քեզ և ինչ որ խնդրես՝ պիտի տամ քեզ: Երբ Աստծո հրեշտակն այս ասաց, սուրբի սիրտ զորացավ և նրա մարմինը կարծր երկաթի պես դարձավ և արհամարհեց նրանց տանջանքները, կապանքները ու գոհություն փառավորում էր Աստծուն:

Եվ երբ բանսարկուն երկրորդ անգամ լրբորեն երևաց նրան, սուրբն ասաց.

- Ես Քրիստոսին հագա իմ սրտի մեջ իբրև հանդերձ, եթե նետերդ արձակես իմ վրա նրանք չեն կարող վնասել ինձ՝ իմ Տիրոջ նահատակին, որովհետև Քրիստոսն ինձ որպես ծառ տնկեց: Իմ ոստերը կարող ես փշրել, բայց արմատներս չես կարող վնասել: Փոս փորեցիր, բայց չկարողացար գանձերիս տիրել, քանզի Աստված ինձ հետ է և նրա հրեշտակը ինձ զորացրեց:

Իսկ բանսարկուն սկսեց հիշեցնել սուրբին իր կարծեցյալ զորությունները:

Իշխանություն ունեմ, ասաց, բռնավորի սիրտը մեղմելու, ու մարմինդ կազատվի տանջանքներից:

Ա՛յ թշվառական, զոհ մատուցիր ու պաշտիր ինձ, եթե ո՛չ, քեզ ցույց կտամ իմ զորության ուժը: Հիշ-ի՛ր, թե ինչ արեցի քո հորը՝ Ադամին, ինչպես նրան կենաց դրախտից հանեցի ու փառքից զրկեցի: Գիտես թե ի՞նչ արեցի Հոբին, և թե ինչպես կոտորել տվեցի մարգարեներին: Նույնպես ես էի, որ առաքյալներին ու մարտիրոսներին չարչարել ու սպանել տվեցի: Ես էի, որ հրեաների սիրտը մտա և մոլորեցրի նրանց, որ չարչարեն ու իսաչի վրա սպանեն Կուլսից ծնվածին:

Սուրբ Սարգիսը պատասխանեց.

- Ա՛րդ բավական է, սատանա՛, մի ձանձրացրու ինձ: Գիտեմ որ քո չարիքները քո գլխին վերադարձան, իսկ սրբերը պսակվեցին փառքով ու արքայությունը ժառանգեցին: Գիտեմ որ հրեաներին մոլորեցրիր, բայց այն էլ գիտեմ, որ Կուլսից ծնվածը, որ հավիտենից առաջ Հոր մոտ էր ջախջախեց քո գլուխը և Ադամին փրկեց դժոխքից: Ո՛վ սատանա, խուլ, կույր ու հիմար, ինչպե՞ս չիմացար այս ամենը: Դու չէիր կարող Աստծո Որդուն խաչը հանել, եթե ինքը չուզեցար, քանզի ինքն է ամենակարող փառքի Տերը, Հոր և Սուրբ Հոգու հետ: Քանզի Հայրը ինքնագո է. Որդին՝ Հորից է, և Սուրբ Հոգին նրա հույսով: Երեք անձեր, մեկ Աստվածություն, մեկ զորություն: Արդ, ո՞վ կհա-

մարձակվեր Աստծո Որդուն իսաչը հանել, եթե ինքն այդ չուզեցար: Բայց արդ կամավորաբար Իր աղամական մարմինը չարչարանքների մատնեց: Եկավ Հոգու զորությամբ և բազմաթիվ հրեշտակներով՝ խորտակեց պղնձյա դռները ու փշրեց երկաթյա նիգերը: Նրա զորության դեմ անգամ աղամանդյա դռները չեն կարող դիմանա. և փրկեց մեր հոր Ադամին և բոլոր նրանից ծնվածներին, որ արդարների դասին են պատկանում: Ու Ադամը փառավորեց Հորը Որդուն և Սուրբ Հոգուն:

Իսկ սատանան ասաց.

- Մար Սարգիս, կարծում էի, որ ի վերջո պիտի ետ դառնաս ու ինձ պաշտես, բայց ահա ինձ մեծ արգելք հանդիսացար: Բայց ի՞նչ շահեցիր քո համառությունից: Արի՛, հավանություն տուր թագավորի կամքին և աշխարհի վրա անուն վաստակիր և սնոտի բաների համար կյանքդ մի զոհիր: Հակառակ պարագայում՝ վաղը վրադ դարձյալ հսկայական ամբոխ կուղարկեմ և մարմինդ երկրի գազաններին ու երկնքի թռչուններին պիտի տամ:

Սուրբ Սարգիսն ասաց նրան.

- Քրիստոսի անունով հեռացի՛ր ինձանից, ով դո՛ւ տկար, անարգված և ժպիրհ: Հեռացիր ինձանից, և էլ մի համարձակվիր մոտենալ ինձ, ճշմարտության հակառակորդ ու ստույթյան հայր: Որով-

Հետև քո խրատին հետևողների համար ոչ թե կյանքի, այլ հավիտենական մահվան պատճառ է:

Ու հեռացավ նրանից չարը, հալածված ու խիստ ամոթահար:

Դրանից հետո, հինգերորդ օրը լուսանալու պես, սուրբ Սարգիսն աղոթեց ու ասաց.

- Տեր Հիսուս Քրիստոս, որ անօգնականներին օգնական ես և մոտ ես քեզանից երկյուղածներին, եկ, օգնիր ինձ, Տերս ու Փրկիչս, տկարներին զորացնող, նեղվողներին խաղաղեցնող, սպարապետ պատերազմի, մրրկահողմի դեմ ամբուլթյուն, կարոտ եղողների օգնական: Եկ, օգնի՛ր ինձ, Տեր Հիսուս Քրիստոս՝ Փրկիչ իմ սիրելի:

Եվ հանկարծակի բանտի մեջ երևաց նրան Տեր Հիսուսը՝ երկնային գորքերով ու նզդ տեղը լցվեց արևի լույսից ավելի պայծառ լույսով և իսկույն արձակվեցին երանելու ձեռքերի ու ոտքերի կապանքները: Եվ լույսի միջից ձայն լսվեց, որ ասում էր.

- Քաջալերվի՛ր իմ բարի և հավատարիմ ծառա Սարգիս, սիրտդ թող չվախենա նրանցից, որ կարող են միայն մահկանացու մարմինդ սպանել, որովհետև այս աշխարհի հողանյութ հարկերից հետո պիտի մտնես քո Տիրոջ լուսեղեն խորանների անվախճան ուրախության մեջ:

Լուսեղեն փառքի այս փայլատակումը տեսնե-

լով, բանտի շուրջ եղողները հավաքվեցին այն տեղում, ուր բանտարկված էր երանելին և տեսան նրան կապանքներից արձակված ու Աստծուն աղոթելիս: Եվ զարմացած փառք էին տալիս ճշմարիտ Աստծուն, ում մասին քարոզում էր Սարգիսը:

Անմիջապես գնացին ու պատմեցին թագավորին կատարված հրաշքի մասին: Այն ժամանակ թագավորը հրամայեց, որ երանելուն իր առջևը բերեն:

Բերելով իրեն, Շապուհն ասաց.

- Ո՛վ անմիտ ու քո անձի թշնամի, ի՞նչ շահ ունեցավ մեր հրամաններին հակառակվելը, եթե ոչ անարգանք և չարչարանք, նաև քո որդու մահը: Եվ եթե շարունակես համառել, չարաչար մահվամբ պիտի բաժանվես այս աշխարհից: Իսկ եթե հրաժարվես քո անմիտ խորհուրդներից և ուղղվելով՝ հիշելով մեր նախկին սերը, կներեմ ու քո արարքները մեղք չեմ համարի, որոնցով հանցավոր եղար մեր հանդեպ: Ընդհակառակը, գերագույն փառքի պիտի արժանանաս: Արդ, լսի՛ր մեր հրամանները և դրանից հետո գնա Նազովրեցու ետևից:

Թագավորն այս ասաց, որովհետև չէր ցանկանում սուրբի մահը. մանավանդ որ Հուլիանոս կայսրի գալու լուրն արդեն հասել էր իրենց:

Եվ երանելին պատասխանեց.

- Ձեր աստվածների նախատինքն ու ամօթը չզգացիր, որովհետև դու էլ աստվածներիդ նման խավար ես ու անլույս: Նրանց փոշու պես մանրացված տեսնելով, ինչպե՞ս չհասկացար դրանց անկորոզոլթյունը: Բայց իմ պարծանքն ու հույսս՝ իմ Աստված Հիսուս Քրիստոսն է: Որովհետև ինչպես որ Նա իմ որդուն Իր մոտ առավ բարեպաշտ հավատքով, նույնպես և ինձ պետք է ընդունի նույն հավատքի մեջ հաստատված ու արմատացած: Նրան գոհություն պիտի հայտնեմ ու փառավորեմ, որովհետև երանքիս պտուղը ընդունեց և թույլ չտվեց, որ խաբվի քո մոլորությունից: Եվ արդ, հաստատապես ասում եմ քեզ, որ քո կուրուլթյունը ինձ չի կարող խավարեցնել: Բայց թող հայտնի լինի քեզ, որ եթե նույնիսկ խնայես իմ կյանքը, քո մահը ինձանից պետք չի, որովհետև չեմ ների քո պիղծ բերանը՝ որ հայհոյում է իմ ճշմարիտ Աստծուն:

Երբ թագավորը այս լսեց, շատ վախեցավ: Ու հրամայեց, որ հանեն նրա գինվորական հագուստները և ասաց.

- Զորավար Սարգիսը, որ չգնահատեց իրեն տրված պատիվը, անարգանքի պիտի մատնվի և իր կատարծ մեղքի պատճառով պիտի մեռնի:

Եվ հրամայեց, որ քաղաքից դուրս հանելով սպանեն նրան:

Դահիճները նրան առնելով, բռնությունով տարան մինչև մահվան վայրը: Նրա հետ էին գնում և նաև մեծ բազմություն հեթանոսներ:

Կռապաշտները, որոնք նրա դեմ ոխ ունեին բազմաթիվ կործանելու համար, քաջկրտում ու չարաչար տանջում էին և եղունգներով նրա մարմինը քերթում:

Իսկ երանելին արհամարհելով տանջանքները, ստեպ-ստեպ աղոթք էր անում.

- Հայր մեր որ երկնքում ես ու երկրի վրա, մի՛ մատնիր մեզ փորձություն, այլ ազատիր չարից:

Ամբողջ ճանապարհի ընթացքում այս աղոթքն էր անում, հիշելով Աստծո զորությունն ու Նրա Աջը, որով փրկեց արգարներին և աստվածապաշտներին, երևելի ու աներևույթ թշնամիների ամեն տեսակ փորձություններից և վտանգներից, ու զորացրեց առաքյալներին և վկաներին ճշմարտությունը քարոզելու ժամանակ: Նույն զորությունն էր խնդրում Հորից և իր անձի համար:

- Մի՛ հեռանա քո ծառայից, ով Տեր Հիսուս Քրիստոս, Ամենակալ, սուրբ քաղցր, բարերար, որ մերձ ես քեզանից վախեցողներին և հայտնվում ես Քեզ փնտրողներին:

Երբ հասան այն վայրը, որ կոչվում է Սալեր, սուրբը կանգ առավ: Որովհետև այնտեղ պետք է կատարվեր իր վախճանը:

Եվ ձեռքերը վեր տարածելով՝ բարձր ձայնով ասաց.

- Տեր Աստված, որ արժանես անում ինձ մեռնելու Քո սուրբ Անվան համար, լսիր Քո ծառայի աղաչանքը: Ընդունիր նաև ինձ նրանց հետ, որոնք սիրեցին Քո գալստյանդ օրը և Քեզ մասնակից եղան Խաչի և մահվան չարչարանքներով: Եվ եթե չարից խաբվելով մեղք եմ գործել մանկությունիցս մինչ հիմա, կամա թե ակամա, գիտությամբ թե անգիտությամբ, լվա՛, մաքրիր ինձ ողորմությամբդ՝ իմ արյան հեղումամբ: Իսկ Քեզ հավատացողներին, որոնք կհիշեն ինձ, առ Քեզ իմ բարեխոսությամբ խնդրում եմ մեղքերի թողություն տուր և յուրաքանչյուրին հոգևոր ու մարմնավոր վտանգներից փրկություն և ախտերի բուժում: Դևերի հալածանքներից ազատագրում ու հիվանդություններից բժշկություն: Պատերազմների մեջ հաղթություն, բանտից ու կապանքներից արձակում: Չար ծառայությունից՝ ազատություն, խռովություններից՝ խաղաղություն: Նեղություններից՝ անդորրություն, ճանապարհորդներին պաշտպանություն: Ծովի վրա ալեկոծվողներին՝

հանդարտություն: Երաշտի ժամանակ՝ անձրևների լիություն ու առատ պտղաբերություն: Կարկտաբեր ու ցրտաբեր օդի սաստկություն դադարում, մորեխների և գեռուների՝ որոնք Քո բարկության պատճառով մարդկանց վրա որպես պատուհաս է գալիս՝ հալածում: Եվ նրանք, որ նվիրական ընծաներով մեր հիշատակը կկատարեն, թող ընդունվի որպես անուշ հոտ: Եվ Քո գիրկն ընդունիր և վարձատրիր բյուրապատիկ բարություններով՝ այստեղ և հանդերձյալում: Եվ ընդունի՛ր իմ հոգին արդարների օթևանում՝ հավիտենական հանգստի համար և Քեզ փառք հավիտյանս հավիտենից. ամեն:

Աղոթքն ավարտելուց հետո, հանկարծ երկնքից մի հրեշտակ իջավ սրբի մոտ, ձեռքում բռնած լուսապայծառ պսակը և ասաց.

- Քրիստոսի քաջ նահատակ, զորացի՛ր, մի՛ վախեցիր նրանցից՝ որ մարմինդ են սպանում, որովհետև քեզ համար բացվեց երկնքի արքայության դուռը: Եվ ինչ որ խնդրեցիր Աստծուց, շնորհվեց քեզ: Եվ հավատացյալների կատարած խնդրանքները պիտի կատարվեն Աստծո կողմից:

Բազմությունը տեսնելով Աստծո հրեշտակին և ձեռքի մեջ լուսեղեն պսակը, հիացած աղաղակում էին ասելով.

- Մեծ է քրիստոնյաների Աստվածը և նրանից

զատ ուրիշ Աստված չկա:

Իսկ սուրբը դառնալով հավատացյալ զորքերի կողմն՝ ասաց.

- Այժմ ինձ լսեք, ո՛վ Քրիստոսին հավատացողներ, որ մոտ լինելով ականատեսը պետք է լինեք իմ նահատակությանս, չլինի թե, որ մարմնիս մեռնելը տեսնելով՝ տխրեք, քանզի այսօր, կամ վաղը այս մարմինը նախահոր պարտքը պիտի վճարի, բայց Քրիստոսի հանդեպ ունեցածս հույսս անվախճան է, որով նրա գալստյան ժամանակ դարձյալ պիտի ունենամ այն՝ անմահ ու անապական: Եվ ես ցնծում և ուրախ եմ, որ մանկությունիցս ի վեր ունեցածս փափազը, Տերը կատարեց, Իր չարչարանքներին ու նահատակների պսակին հաղորդակից դարձնելով: Եվ ինչպես որ Տերն ինձ զորացրեց մարմնավոր թշնամիների դեմ մղած պատերազմների մեջ, այսօր նույնպես կգորացնի հոգիների թշնամու դեմ: Եվ ես կյանքիս ընթացքը կատարելով և հավատքը հաստատուն պահելով, ուրախությամբ Քրիստոսին կվերադառնամ: Եվ Աստծո խաղաղությունը միշտ ձեզ հետ թող լինի:

Այս ասելով՝ ծնկելով դեպի արևելք, խաչակնքեց և պարանոցը խոնարհեցնելով դահճի սրի առաջ, ասաց.

- Տե՛ր Հիսուս, ընդունիր իմ հոգին:

Եվ դահիճը սրով կտրեց երանելու գլուխը:

Եվ նույն ժամին երկնային լույս փայլատակեց և շրջապատեց երանելու մարմինը: Եվ նույն լույսից բոց ժայթքելով՝ հեթանոսներից շատերին այրեց: Մնացածներն էլ փախուստի դիմեցին:

Այդ ժամանակ երկնքից ձայն լսվեց, որ ասում էր.

- Վայելչորեն կատարեցիր ճգնությունդ, ո՛վ սուրբ Սարգիս, ուրեմն եկ ու բոլոր սրբերի հետ ժառանգիր հավիտենական հանգիստը:

Եվ հավատացյալ զինվորները, վերցնելով երանելու մարմինը, պատեցին մաքուր հանդերձներով:

Այս կատարվածը թագավորի ականջը հասնելով՝ դահիճներ ուղարկեց և նրանցից տասնչորս հոգի սպանել տվեց, որոնք բոլորն էլ պարսից ազգից էին: Եվ հրամայեց որ նրանց մարմինները գազաների առջև նետեն, սակայն գազաները չմոտեցան նրանց, ըստ Աստծո տնօրինության:

Ապա խորհուրդ արեցին և նա հրամայեց կրակով այրել սրբերի մարմինները, քանզի պարսիկներից շատերը տեսնելով կատարված հրաշքները, հավատացին Քրիստոսին:

Եվ մինչ այս բաներն էր խորհում, ամբարիշտի ականջին լուրեր հասան՝ թե Հուլիանոսն է գալիս: Առժամանակ մոռանալով իր չար խորհուրդները սրբերի մասին, զնաց պատերազմելու նրա դեմ:

Գիշերը հավատացյալներից ոմանք գալով, վերցրին սուրբ Սարգսի և տասնչորս զինվորների մարմինները և տարան զգուշուլթյամբ թաղեցին Սարգսի զավակի՝ սուրբ Մարտիրոսի մոտ:

Սուրբ Սարգիսը իր մահկանացուն կնքեց Քրիստոսի 361 թվականի սկզբին:

«Հայսմավուրքը» նրա տոնը ղենելով հունվարի 31-ին, հետևյալն է գրում.

«Սուրբ Սարգիսը մահացավ Մազանդարան կոչված վայրում, Դաղման քաղաքի մոտ: Հավատացյալները սուրբ Սարգսի մարմինը առնելով, տարան Համիան քաղաքը: Ապա Մեսրոպ մեծ վարդապետը գալով՝ առավ սրբի մարմինը և բերեց Հայաստան և Ուշի գյուղում պատվով թաղեց: Ապա նույն տեղում հռչակավոր վանք շինեց, որ մինչև այսօր մնում է (այժմ դժբախտաբար այն կիսավեր ու խոնարհված վիճակում է. - հեղ.): Սրբի ատամներից մեկը վերցնելով, տարավ Վրաստան՝ Գազա կոչվող վայրը (այժմ Կոթի գյուղից յոթ կմ. արևելք), ամփոփելով մի խաչափայտի մեջ: Եվ նաչը օծելով կանգնեցրեց Գազա բլրի գագաթին, որ մինչև այսօր կոչվում է. «Գազա սուրբ Սարգիս»: Եվ մեծամեծ հրաշքներ էր կատարվում այնտեղ, գերվածների, բանտարկյալների և ցավազարների համար կատարված աղոթքներով»:

Նույնը հիշատակում է նաև Վարդան վարդապետը՝ իր պատմագրության մեջ: Այս վկայաբանությունը հորինողի կողմից գրված շարականի մեջ, ուր հայտարարվում է, թե սուրբ Սարգիսը նշանավոր է հրաշագործ վկաների մեջ, և անհապաղ օգնել է բոլոր նրանց՝ որ իր անունն են կանչել և բարեխոսությունը խնդրել:

Նա հռչակավոր է ոչ միայն Հայոց, այլ բոլոր արևելյան եկեղեցիների մեջ: Նույնիսկ անհավատ պարսիկները նրան կոչում էին «Պարսկաստանի Անհաղթ վկա» և կատարող բոլոր խնդրանքների:

Հետգրություն. Ըստ Հայ Առաքելական տոնացույցի, սուրբ Սարգսի տոնին նախորդում է սբ. Գրիգոր Լուսավորչի կողմից հաստատված հնգօրյա Առաջավորաց պահքը, որը ժողովուրդը թյուրիմացաբար համարում է սբ. Սարգսի պահք: Այդ օրերին մեր ժողովուրդը, մանավանդ երիտասարդները, տոնի նախօրյակին աղի բլիթներ ուտելով աղոթում են, որ իրենց ապագա զույգին գտնեն: Դա ժողովրդական սնոտի ավանդությունից է գալիս, որը ճշմարիտ հավատքի հետ ոչ մի առնչություն չունի, քանի որ Աստված սիրում է բոլորին և կատարում է բարի խնդրվածքները, եթե այդ մասին աղոթքները կատարվում են հավատքով:

ՍՈՒՐԲ ԳԵՎՈՐԳ ՉՈՐԱՎԱՐԻ ՎԱՐՔԸ

Տրեգերահոչակ մեծ գորավար և Քրիստոսի վկա Սուրբ Գևորգը (որ թարգմանվում է երկրագործ) ծնվել է 3-րդ դարում, Կապադովկիայի Մաթակ քաղաքի մոտ (այժմ՝ Կեսարիա) և ապրել է Դիոկղետանոս և Մաքսիմիանոս կայսրերի օրոք:

Մանկուլթյունը անցկացրել է Պաղեստինում, որտեղ իր ծնողները բազմաթիվ կալվածքներ ունեին: Ընդգրկելով գինավորական գործի մեջ, նա իր ցուցաբերած քաջության ու հավատարմության համար, դեռ երեսուն տարին չբոլորած արժանացավ հազարապետության աստիճանի պատվին:

Այդ ժամանակներում Դիոկղետիանոս չարաբարո կայսրը, իր տեղակալ Մագնետիոսի խորհրդով, դաժան հրովարտակ հանեց քրիստոնյաների դեմ, որի մեջ հստակ գրված էր, թե այն քրիստոնյանե-

րը, որոնք հանձն չեն առնի աստվածներին զոհեր մատուցել, չարաչար մահով կսպանվեն:

Հովսեփիոս Կեսարացին ակնարկելով այս հրովարտակի մասին, գրում է.

- Երբ Նիկոմիդյայի մեջ հրովարտակ ելավ ընդդեմ քրիստոնյաների՝ Գևորգ գորավարը Աստվածային նախանձով վառված, քաղաքի հրապարակի վրա կախված հրովարտակը պոկելով, պատուեց այն, մինչ երկու ինքնակալները քաղաքում ճեմում էին: Քաջ գորավարը, որ դրանից առաջ այնքան մեծ անուն էր հանել և փայլել իր սխրագործություններով, սպասում էր, որ այս համարձակության համար իրեն չարաչար տանջանքների կենթարկեն: Բայց նա ամենևին հոգս չարեց, այլ քաջալերում էր մյուս քրիստոնյաներին՝ ասելով.

- Մի վախեցեք նրանցից, որոնք կարող են ձեր մարմինը սպանել, բայց ոչ հոգին: Հիշեցե՛ք Տերունական խոսքը, թե՛ «Ով որ ինձ ուրանա մարդկանց առջև, ես էլ նրան կուրանամ Աստծո առջև»:

Եվ արքունական հրովարտակը պատուելուց հետո, նա անձամբ ներկայացավ թագավորական ատյան ու ամբողջ ավագանու ներկայությամբ բարձրաձայն վկայեց ու ասաց.

- Ահավասիկ ես քրիստոնյա եմ, ո՛վ թագավոր ու կանգնած եմ ձեր առջև: Ասացե՛ք, արդյոք ո՞ր

Հանցանքների համար եք ուզում կորստյան մատնել արդար քրիստոնյաներին: Մի՞թե հանցանք է պաշտել կենդանի Աստծուն և Նրա հրամանով հնազանդվել մարմնավոր տերերին: Արդ, ո՛վ թագավոր և դուք նրա աթոռակիցներ, մի՛ մոլորվեք դեկերի պատրանքներից, քանզի այն աստվածները, որոնք երկինքն ու երկիրը չեն ստեղծել, պիտի կորսվեն: Իսկ մենք խոստովանում ենք ամենասուրբ Երրորդությունը՝ Հայրը, Որդին ու Սուրբ Հոգին, որ համայնը ստեղծեց ու մեռնելուց հետո հույս ունենք հավիտենական կյանքին: Իսկ դուք հեթանոսներդ, միաստվածությունը բազմաստվածություն եք վերածել՝ ամեն տեսակ առասպելներով մոլորվելով: Այդ ամենը սատանայի ձեռքի գործն է, որն իր հետևորդներին կորստյան է տանում:

Մագնետիոսը՝ թագավորին փոխարինողը գարմացած նայեց զորավար Գևորգին և հարցրեց նրան.

- Ո՞վ ես դու և ի՞նչ է քո անունը, որ այդքան հանդգնաբար ես խոսում:

Պատասխանեց քաջ զորավարը.

- Իմ առաջին անունն է քրիստոնյա, բայց մարդկանց կողմից անվանվում եմ Գևորգ, որովհետև Աստված ուզում է, որ պողաբերեմ իր այգում:

Դիոկղետիանոս թագավորը, որ քաջ ճանաչում

էր առաքինի զորավորին՝ ասաց նրան.

- Գևորգ, մենք լսել ենք որ դու իմաստության և քաջության մեջ մեծ անուն ես հանել: Բայց նաև իմացիր, որ քո այս համարձակ խոսքերդ քեզ երբեք օգուտ չի բերի, այլ հակառակը՝ կորուստ: Ուստի, եթե կուզես էլ ավելի բարձրանալ և մեծ պատիվների արժանանալ, եկ և զոհեր մատուցիր մեր աստվածներին:

Պատասխանեց Գևորգը.

- Քո շուայլ խոստումներդ չեն կարող ինձ իմ բարեպաշտությունը խախտել: Երանի թե դու ճանաչեիր ճշմարիտ Աստծուն ու երկնքի անանց արքայությունը արժանանայիր, որովհետև այս քո ունեցած իշխանությունը ժամանակավոր է:

Այդ խոսքերի վրա խիստ բարկացած թագավորը հրամայեց, որ նրան հրապարակի վրա փայտից կախեն և գեղարդով աղիքները թափեն:

Երբ կատարեցին թագավորի հրամանը, արյունը ցայտեց սուրբի մարմնի շուրջը, բայց և գեղարդը փափուկ կապարի պես ծալվեց:

Դիոկղետիանոսն այդ տեսնելով՝ հրամայեց, որ փայտից ցած իջեցնեն նրան և բանտ տանեն:

Մինչ բանտի մեջ էր, սատանայի խորհրդով թագավորը և իր խորհրդականները մի մեծ անիվ շինել տվեցին, ամեն կողմից սրերով պատված: Երբ

դրեցին նրան մեքենայի տակ ու պտտեցին վրան՝
Գևորգի մարմինը սաստիկ խոշտանգվեց:

Թագավորը հրամայեց, որ այս չարչարանքների
մեջ պահեն նրան, իսկ ընքը գնաց զոհեր
մատուցելու իրենց կուռքերին:

Եվ ահա այդ պահին երկնքից սաստիկ որոտում
եղավ ու մի ձայն լսվեց.

Քաջավերվի՛ր Գևորգ, որովհետև քո Փրկիչը
քեզ պիտի գորացնի: Եվ Աստծո հրեշտակը իջնե-
լով՝ ազատեց նրան տանջանքներից, իսկ այնտեղ
եղողները տեսնելով այդ՝ սարսափած ասացին.

- Մե՛ծ է քրիստոնյաների Աստվածը:

Մինչ Դիոկղետանիոսն ու Մազնետիոսը տաճա-
րի մեջ աստվածներին զոհեր էին մատուցում,
սուրբ Գևորգը գտնելով նրանց, ասաց.

- Ահավասիկ ես այստեղ եմ, դո՛ւք որ ինձ
անիվների տակ դրեցիք և մեռած էիք կարծում:
Ահա իմացե՛ք, որ կենդանի է իմ Աստվածը, որ գի-
տի իրեններին օգնության հասնել:

Թագավորն ասաց.

- Միթե՞ դու Գևորգն ես, թե՞ նրա երևութական
ստվերը:

- Մազնետիոսն ասաց.

- Գևորգին է նման:

Սուրբն ասաց.

- Այո՛, ես եմ. Գևորգը՝ ծառան Հիսուս Քրիստոսի:
Ե՛տ դարձեք ձեր մոլորությունից ու ճանաչեցեք
միակ ճշմարիտ Աստծուն:

Մի քանի զորականներ՝ որոնք իրենց կողքին
էին, տեսնելով սուրբ Գևորգին և լսելով նրա խոս-
քերը, դարձի եկան և ասացին.

- Մե՛ծ է քրիստոնյաների Աստվածը: Նա՛ է մի-
այն ճշմարիտ Աստված և Նրանից զատ այլ
Աստված չկա՛:

Թագավորն այս լսելով, հրամայեց որ այդ
նորադարձ վկաններին տանեն և սպանեն: Երբ
նրանք կառափնարան էին գնում, միաբերան
ասում էին.

- Տե՛ր Հիսուս, ընդունիր մեր հոգիները՝ Քեզ
խոստովանողներիդ խմբի մեջ և արժանացրու երկ-
նային արքայության պսակին:

Այսպես նահատակվեցին Տիրոջ այդ սրբերը:

Ալեքսանդրիա թագուհին լսելով սուրբ Գևորգի
մասին, ինքը նույնպես հավատաց Քրիստոսին ու
բոլորի մոտ խոստովանեց.

- Ես էլ եմ քրիստոնյա:

Թագավորը այս իմանալով՝ շատ զայրացավ և
հրամայեց որ Գևորգին թաղեն կրի վառվող գուբի
մեջ, երեք օր ու գիշեր, մինչև որ մարմինը սաստիկ
տնքությունից խաչվի ու այրվի:

Կատարեցին հրամանը: Երբ երեք օր հետո մարդ ուղարկեցին, որ նրան հանեն գուբից ու դիակը գազաններին դցեն, նրան ողջ և առողջ գտան ու դուրս հանեցին կրի միջից: Ալեքսանդրիա թագուհին այս լսելով՝ առավել ևս ամրապնդվեց իր հավատքի մեջ, նմանապես իր միջոցով հավատքի եկած մյուս զորականները:

Արքան իր մոտ կանչեց Գևորգին և ասաց.

- Ասա՛ իմանամ, ո՞վ քեզ կենդանացրեց:

- Եթե լսեք, դարձյալ չեք հավատա: Բայց իմացիր, տեր արքա, որ ինձ քո տանջանքներից պահողը Հիսուս Քրիստոս Աստծո Որդին է: Իսկ դուք ի՞նչ ակնակալիք ունեք ձեր պիղծ կուռքերից, որոնց դատարկ տեղը պաշտամունք եք մատուցում և նրանց պաշտողներն էլ պիտի տանջվեն հավիտենական անչեջ հրով:

Թագավորը հարվածեց սրբի բերանին, ապա կաշվե մտրակով ձաղկեց ամբողջ մարմինը:

Հետո Մազնետիոսի խորհրդով թագավորը կանչել տվեց հայտնի կախարդ Աթանասիոսին և պատրաստել տվեց երկու բաժակ դեղ. առաջինից խմելու դեպքում՝ միտքը պիտի փոխվեր ու թագավորին պիտի հնազանդվեր, իսկ երկրորդի դեպքում՝ պիտի մեռներ: Սուրբ Գևորգը երկուսն էլ խմեց և ոչ միտքը փոխվեց, ոչ էլ վնասվեց մահա-

դեղից: Այն ժամանակ կախարդը պայման դրեց, որ ինքը ևս քրիստոնյա կլինի, եթե վաղուց մեռած մեկին հարուժյուն տար Գևորգը: Նույն պայմանը դրեց և Մազնետիոսը: Այդ ժամանակ սուրբ Գևորգը աղոթքով հարուժյուն տվեց մի մեռելի և Աթանասիոս կախարդը քրիստոնյա դարձավ: Իսկ թագավորը այդ լուրի տարածման առաջն առնելու համար, սակրով սպանել տվեց թե՛ կախարդին, և թե՛ հարուժյուն առածին, իսկ Գևորգին կրկին բանտարկել տվեց:

Այդ ժամանակ Մազնետիոսն ասաց թագավորին, որ քրիստոնյաները հաստատակամ մարդիկ են նրանց կարելի է շահել միայն շողոքորթելով:

Թագավորը դարձյալ իր մոտ կանչեց Գևորգին և ասաց նրան.

- Գևորգ, եթե իմ խոսքերին հնազանդվես և անմահ աստվածներին զոհեր մատուցես, մեծ անուն կվաստակես և պատիվներ կստանաս:

Սուրբ Գևորգն ասաց թագավորին.

- Լա՛վ, այս անգամ կլսեմ քո խոսքը: Ո՞ւր են քո աստվածները, տա՛ր ինձ նրանց մոտ:

Հեթանոս ժողովուրդը երբ լսեց, որ Գևորգը աստվածներին զոհ մատուցելու է գնում, անպատմելի ուրախությամբ լցված՝ աղաղակեց.

- Կեցցե՛ անմահ ինքնակալը, որ ամենախստա-

պարանոց անաստվածներին նվաճել գիտի:

Երբ կռատուն մտան, կայսրը տարավ Գևորգին կուռքերի մոտ, որպեսզի նա զոհեր մատուցի աստվածներին: Եվ սուրբ Գևորգն ասաց կուռքին.

- Այդ դու՞ ես, որ ինձանից ուզում ես զոհ ընդունել, ինչպես Աստված:

Այս ասելով, սուրբ կուռքի վրա տեառնագրեց ինչն նշանով: Դեռ, որ բնակվում էր այդ կուռքի մեջ, սարսափած պատասխանեց.

- Ո՛չ. մենք աստվածներ չենք, Աստված մեկ է, որ երկինքն ու երկիրը ստեղծեց: Մենք ապստամբ հրեշտակներ ենք՝ սատանաների վերածված, մարդկանց մոլորեցնող:

Եվ սուրբն ասաց.

- Քանի որ դուք աստվածեր չեք, ուրեմն ինչպե՞ս եք համարձակվում այստեղ մնալ՝ Աստծո ծառայի ներկայությամբ:

Ու դեերը մեծ վայնասունով և ողբով դուրս փախան տաճարից և կուռքերը դղրդյունով գետին ընկան ու փշուր-փշուր եղան:

Քուրմերը այս տեսնելով՝ հարձակվեցին սուրբ Գևորգի վրա և ասացին.

- Թագավոր, իսկույն վերացրու այս կախարդին մեր միջից, որ բոլորին մոլորեցրեց և մեր պաշտած աստվածները կործանեց:

- Դիոկղետիանոսն ասաց Գևորգին.

- Դու ինձ խոստացար մեր Ապաղիոն աստծուն զոհ մատուցել, բայց դրա փոխարեն նրան փշուր-փշուր արեցիր:

Աղեքսանդրիա թագուհին այս բոլոր կատարվածները տեսնելով, ասաց թագավորին.

- Ճշմարիտ է միմիայն Գևորգի Աստվածը, որ այսպիսի հրաշքներ է գործում:

Թագավորն այս խոսքերը լսելով, սաստիկ զայրանալով ասաց Գևորգին.

- Քանի որ դու ոչ միայն չուղղվեցիր, այլև թագուհուն ևս մոլորեցրիր, այդ պատճառով երկուսդ էլ մահով պիտի մեռնեք:

Ու նրանց քաղաքից դուրս տարան՝ հրամանի կատարման վայրը: Ճանապարհին թագուհի Աղեքսանդրիան Աստծուն աղոթելով, իր մաքուր հոգին ավանդեց: Իսկ սուրբ Գևորգը զորականներից թուլտվություն առնելով՝ վերջին անգամ Աստծուն աղոթեց, որպեսզի հեթանոսները ճանաչեն ճշմարիտ Լույսը և Աստծուն դառնան: Ապա պարանոցը երկարելով ասաց զինվորներին.

- Կատարեցե՛ք ձեր թագավորի հրամանը. և իսկույն կտրեցին սրբի գլուխը:

Այս ամենը կատարվեց Քրիստոսի 303 թվականին:

Սուրբ Գևորգի մարմինը տարան Պաղեստին՝ Դիոսոպոլիս քաղաքը կամ Ռամլե ավանը: Այնտեղ Ասորիների եկեղեցու մեջ նրա նշխարները ցուցադրվում էին մինչև 13-րդ դարը:

Այնտեղ կա նաև սուրբ Գևորգին անունով մի հայկական եկեղեցի:

Սրբի նահատակությունից մահից հետո բազմաթիվ հրաշքներ գործվեցին (ու մինչ այսօր էլ գործվում են) և բազմաթիվ եկեղեցիներ կառուցվեցին նրա անունով:

Սուրբ Գևորգի մասին պատմվում է հետևյալ ավանդությունը, թե մի վիշապի սպանելով ազատել մի կույսի, որին որպես կերակուր էին տվել վիշապին: Այս ավանդությունը ծագում է առել նկարիչներից, որոնք սուրբ Գևորգին պատկերել են որպես վիշապասպան: Բայց եթե այս բանը հասկանանք սատանայի համար, որին բազմիցս ոտնակոխ է արել սուրբ Գևորգը, կարելի է այդ ճիշտ համարել: Նույնպես և պատմության մեջ Դիոկղետիանոսը ներկայացնում է անդունդի վիշապին, ինչպես հիշված է շարականի մեջ:

ԱՂՈԹՔ ՔՐԻՍՏՈՍԻ ՀԱՎԱՏԱՐԻՄ ՎԿԱՆԵՐԻ ԲԱՐԵԽՈՍՈՒԹՅԱՄԲ

Սրբերին պսակադրող Քրիստոս,
Դու, որ հաղթություն պսակ ես
չնորհում Քո սրբերին, լսի՛ր մեզ
երկնքից՝ Քո սրբությունից՝ սուրբ
Աստվածածնի բարեխոսությունը
և համայն սրբերիդ աղաչանքով՝
մանավանդ հավատարիմ վկաներիդ՝
սուրբ Սարգիս և սուրբ Գևորգ
զորավարների: Եվ օգնիր մենք էլ նրանց
նման հավատարմորեն վկայենք Քո սուրբ
Աստվածությունը, որպեսզի գոհություն
փառավորենք Քեզ Հոր և Սուրբ Հոգու հետ,
այժմ և հավիտյաններում. ամեն:

